

Інклюзивна освіта на периферії Львівщини: практика та тенденції розвитку

Ярослав Федан

Кафедра психології, педагогіки і соціального управління,
Національний університет "Львівська політехніка",
УКРАЇНА, м. Львів, вул. С. Бандери, 12,
E-mail: fedanjaroslav@gmail.com

Abstract – The results of the expert survey which determined the effectiveness of the CEI in Lviv on the implementation of inclusive education model. The level of readiness of schools to implement inclusive education model, as would be helped humanize school relations and ensure equal access to education for all children. Investigated the main problems facing the development of inclusion on the periphery of Lviv and assessed the importance of various measures to improve the education of children – invalids. Ways effective implementation study inclusion.

Keywords – inclusive education, inclusive school, secondary school, disabled, Lviv region peripherals.

I. Вступ

Для широкого кола суспільства ідеї інклюзивної освіти, її застосування та впровадження в Україні на сьогодні є маловідомими. Проте, процеси інклюзії в освіті спостерігалися в суспільстві України завжди. Більш інтенсивно вони проявили себе наприкінці 90-х років.

Актуальність даної статті зумовлена потребою визначення готовності ЗНЗ до впровадження інклюзивного навчання на Львівщині. Ефективна реалізація ідей інклюзивної освіти на Львівщині в майбутньому залежатиме від можливостей знаходження точок дотику, врахування інтересів і специфіки цілей представників різних суспільних груп у їх ставленні до проблем інклюзивної освіти.

II. Виклад основного матеріалу

У Львові інклюзію широко почали розвивати з 2000-х років. Було впроваджено різні проекти, метою яких є створення умов для навчання інвалідів у загальноосвітніх школах. Проте на периферії області за інклюзивними методиками функціонує на даний момент лише одна ЗОШ I-III ст. №4 у м. Броди за програмою канадсько-українського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»[1].

В рамках експертного дослідження готовності освітнього середовища щодо впровадження інклюзивної освіти у загальноосвітньому навчальному закладі (ЗНЗ) на периферії Львівської області (на прикладі м. Стрия) було проведено опитування в якому прийняло участь 109 респондентів: адміністрація школи, педагоги, медико – соціальні працівники ЗНЗ, та державні службовці.

Опитування було проведено в м. Стрий, Львівської області на базі 12 – ти загальноосвітніх шкіл та шко-

ли – гімназії ім. А. Шептицького, відділу освіти Стрийського міськвиконкому та відділу у справах сім'ї та молоді Стрийського міськвиконкому, управління праці та соціального захисту населення Стрийської міської ради.

Для визначення актуальності даної проблеми було запропоновано оцінити сприяння місцевої влади щодо розвитку освіти людей з інвалідністю. Так переважна більшість опитаних (53%) вважають, що голова населеного пункту м. Стрия частково враховує інтереси інвалідів стосовно освіти. Тоді як тільки 5% респондентів вважають що інтереси щодо навчання даної групи людей враховуються повністю. 19% сказали про те що міський мер практично не враховує їхні інтереси. А 23% опитаних не визначились із відповіддю на дане запитання. Цікавим є той факт що жоден із респондентів не визначив врахування головою населеного пункту м. Стрия інтересів щодо освіти інвалідів у повній мірі, що в совоучергу може свідчити про неповну обізнаність у даній проблемі.

На відміну від міського голови міська рада є більш дієвою стосовно освіти інвалідів. Так 12% вважають що вона повністю враховує інтереси і 60% сказали що частково враховує. Тільки 19% вважають що міська рада не враховує інтереси даної категорії щодо освіти і 9% сказали що їм важко відповісти на запропоноване запитання.

Експерти визначили рівень впровадження інклюзії у місті Стрий, що допомогло побачити на якому етапі розвитку знаходиться цей вид навчання інвалідів. Так 32% респондентів сказали що інклюзивне навчання знаходиться на початковому рівні. 20% опитаних визначили що таке навчання є повністю відсутнім, 18% респондентів вважають що стан розвитку інклюзії у м. Стрий є на середньому рівні. 1% оцінили інклюзії як таку яка знаходиться на високій стадії розвитку. 29% респондентів визнали що їм важко відповісти на дане запитання. Така неоднозначність у відповідях може свідчити про високий рівень теоретичних відомостей щодо інклюзивного навчання і майже повну відсутність практичного застосування в своїй діяльності даного виду навчання.

Враховуючи те що більшість експертів визначали рівень розвитку інклюзії на початковому рівні було досліджено значущість заходів та засобів для впровадження інклюзивного навчання на периферії Львівщини у м. Стрий. Найважливішим заходом для впровадження інклюзії більшість експертів визначили збільшення державного фінансування. Так 62,22% респондентів вважають що такий захід має дуже високий рівень значущості, 16,51% опитаних визначили його з високим рівнем значущості. Решта опитаних вважають що він має середній рівень (0,91%), помірний рівень (0,91%), низький рівень (4,58%) значущості. Тільки 9,17% ствердили що немає потреби збільшувати фінансування державою освітніх програм так як вони вважають що значущість такого заходу є відсутньою. І 3,66% сказали що їм відповісти на поставлене запитання.

На думку експертів дуже високий рівень значущості щодо впровадження інклюзивного навчання має

підготовка та перепідготовка фахівців ЗНЗ. Про це ствердили 33,02 % опитаних. Їх підтримало 27,52 % які сказали, що такий захід має високий рівень значущості. 13,7 % експертів вважає що підготовка та перепідготовка фахівців ЗНЗ має середній рівень значущості. Помірний та низький рівень значущості визначили 5,5 % та 8,25 % респондентів. Решта сказали про відсутність значущості (5,5 %) та важко сказати було для 6,42 % респондентів.

Також респонденти визначили значущість забезпечення медико – психологічного супроводу при запровадженні інклюзії в ЗНЗ. 40,36 % вважають що це дуже високий рівень значущості і 28,44 % – високий. 8,25 % експертів сказали, про те що забезпечення медико – психологічного супроводу має середній рівень, 3,66 % – помірний, 9,17 % – низький рівень, 7,33 % вказали на відсутність значущості та 2,75 % не визначали рівень значущості та обрали варіант відповіді «важко відповісти».

Не менш значущим заходом при запровадженні інклюзії на периферії є створення відповідних архітектурних умов, так як більшість шкіл не є адаптованими до освітніх потреб учнів з інвалідністю. 44,95 % сказали про дуже високий рівень щодо даного заходу, 19,26 % – про високий, 7,33 % – ствердили що цей захід має середній рівень значущості, 3,66 – помірний та 13,66 % вказали на відсутність значущості. Тільки 1,83 % опитаних не визначили необхідність даного заходу.

Фінансові стимули які отримують педагоги інклюзивних класів є важливими у мотивації при роботі із дітьми інвалідами. І тому важливим при запровадженні інклюзивного навчання на периферії Львівщини є визначення готовності педагогів та адміністрації школи працювати з такими дітьми за умови суттєвого підвищення заробітної плати. Серед адміністрації школи та педагогів які безпосередньо працюватимуть із дітьми інвалідами надаючи освітні послуги отримано такі результати: більшість серед адміністрації (40 %) і меншість серед педагогів (14 %) ствердно відповіли, про те щоб погодилися працювати з інклюзивним класом при суттєвому підвищенні заробітної плати. Скоріш за все погодилися б 23 % адміністрації та 30 % педагогів. На противагу їм серед адміністрації школи 14 % скоріш за все б не погодилися, і 23 % впевнені в тому що б не погодилися працювати з інклюзивним класом навіть за умови суттєвого підвищення заробітної плати. Серед педагогів скоріш за все б не погодилися 32 %, і впевнені що б не погодилися 24 %. Причиною відмови більшості педагогів працювати з інклюзивним класом може бути складність у викладі навчального матеріалу, та некомпетентність в даній справі.

Висновки

Підсумовуючи результати експертного дослідження можна зробити висновок, що на Львівщині поступово створюються умови для впровадження цієї моделі

навчання. Проте для більш ефективного розвитку інклюзивного навчання важливим є забезпечити підготовку керівників та спеціалістів місцевих органів управління освітою для надання ними відповідної методичної та організаційної допомоги школам та педагогам, які працюватимуть за інклюзивною моделлю навчання. Сформувані і профінансовані систему перепідготовки для спеціалістів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами за інклюзивними програмами для забезпечення можливості систематично підвищувати рівень своїх знань. А у випадку широкого запровадження інклюзивної освіти необхідно створювати органами місцевої влади фінансові стимули для педагогів які працюють з інклюзивними класами. Важливим є запровадження моніторингу та звітування держслужбовців щодо виконання державних програм та забезпечення освітніх потреб для дітей – інвалідів. Це сприятиме впровадженню інклюзії та її подальшого розвитку на периферії Львівщини. Зокрема покращить організаційну роботу адміністрації шкіл, допоможе педагогам опанувати техніку інклюзивних методик, сприятиме ефективній роботі медико – психологічної служби та дозволить орієнтуватися органам місцевої влади на процеси гуманізації в освіті через застосування практики інклюзивної школи.

Отримані результати проведеного дослідження свідчать проте, що рівень впровадження інклюзивного навчання у м. Стрию є на низькому рівні, так як немає жодної школи із «інклюзивним» статусом. На місцевому рівні органами влади організують заходи спрямовані на донесення до суспільства проблем інвалідності, що допоможе попередити упереджене ставлення до них. Ця проблема є актуальною на засіданнях міжвідомчої координаційно – методичної ради з питань правової освіти населення де обговорюються питання реалізації права на освіту дітьми з особливими потребами.

З метою роз'яснення питань інклюзії організуються навчання як на місцевому так і обласному рівні. Ми впевнені, що дослідження цієї проблеми сприятиме нагромадженню досвіду у створенні найоптимальніших умов для інклюзивної освіти у загальноосвітніх школах.

В зв'язку із збільшення кількості дітей – інвалідів, які бажають навчатися не в спеціалізованих закладах освіти а в ЗНЗ, на сьогодні є важливою готовність загальноосвітнього середовища забезпечити для них найоптимальніші умови для їх інтеграції в суспільство та отримання якісної освіти.

Отже, на сьогодні ЗНЗ у м. Стрию не повністю готові до навчання за інклюзивними методиками, проте процес підготовки відбувається і за сприянням органами влади може бути завершеним найближчим часом.

References

- [1] Інклюзивна школа в дії. Режим доступу: <http://lib.exdat.com/docs/26/index-322016.html>